

Jan Kysela, *usp.*:

**PARLAMENTY A JEJICH FUNKCE
V 21. STOLETÍ.
SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ K 10. VÝROČÍ
USTAVENÍ SENÁTU PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY**

Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 287 s.

Česká demokracie přechází pozvolna z let učednických do let, kdy už je možné provést první pokusy o bilanci. Reprezentativní sborník k desátému výročí zahájení činnosti českého Senátu je zaměřen na tematiku zhodnocení soudobého parlamentarismu a zejména bikameralismu (nejen) v českém kontextu. Sborník je tematicky rozdělen na tři oddíly. V první části jsou zachyceny příspěvky českých ústavních činitelů, v části druhé referují zástupci druhých komor parlamentů evropských zemí. Jedná se o příspěvky pronesené na zasedání Asociace evropských senátů v Praze v září loňského roku. Konečně třetí oddíl obsahuje příspěvky právníků, politologů a sociologů.

Zejména z hlediska připomenutí historického a politického kontextu doby vzniku českého Senátu je zajímavá už první část sborníku. Václav Klaus zde pléduje za zastupitelskou demokracii a konsekventně kritizuje demokracii přímou. Václav Havel v textu z roku 1992 připomíná ideje, jež daly české druhé komoře vzniknout. Příspěvek Přemysla Sobotky (podobně jako příspěvek Otakara Motejla) připomíná tradice druhých komor v zemích českých, ale také brání Senát před hlasy poukazujícími na jeho údajnou zbytečnost. Někdejší předseda Senátu Petr Pithart připomíná filosofický kontext, který stál u zrodu českého Senátu – F. A. Hayeka a jeho snahu oddělit legislativu soukromého a veřejného práva. Připomíná ovšem také, že se tato ambice nenaplnila. Pithartova snaha obhajovat nutnost posílení role Senátu v českém

politickém systému již tak přesvědčivá není. Libuše Benešová nabízí ve svém příspěvku zajímavou směsici osobních reflexí a připomínek diskuse ohledně zahrnutí Senátu do rodící se Ústavy České republiky. Lubomír Zorálek ve svém příspěvku ani nedokáže zakrýt nechuť k existenci druhé komory českého parlamentu, což není příliš taktní vzhledem k povaze a účelu sborníku. Zorálek ale už prostě bývá takový, takže jeho příspěvek čtenáře sledujícího českou politiku příliš nepřekvapí. Naproti tomu příspěvek Milana Uhdeho lze číst jako stručný a střízlivý kontrpunkt k předešlému. V této části jsou příspěvky zastoupeni i Mírek Topolánek a Jiří Paroubek.

Ve druhé části můžeme číst příspěvky zástupců druhých komor z Belgie, Bosny a Hercegoviny, Česka, Francie, Itálie, Holandska, Polska, Rakouska, Rumunska, Ruska, Slovinska, Španělska, Švýcarska a Velké Británie. Tato část je zajímavá zejména svým fakticky komparativním vyzněním, které poukazuje na bohatství různých tradic evropských bikameralismů. Jednotlivé příspěvky lze označit jako podnětné a inspirující, a to bez ohledu na nutnou zkratkovost a teozovitost danou skutečností, že se fakticky jedná o prepisy konferenčních vystoupení. Velmi zajímavý je namátkou rozsáhlejší nizozemský příspěvek, který by mohl v řadě bodů inspirovat i české pojetí bikameralismu a role druhé komory zvláště.

Z politologického hlediska je ovšem nejzajímavější část třetí, odborná. Příspěvek Jana Kysely uvádí do tématu, představuje funkce parlamentů současnosti. Poukazuje také na relativně malou pozornost, jíž se u nás výzkum parlamentů těší. Kysela úspěšně zpochybňuje tezi o údajném úpadku parlamentů, avšak nevyhýbá se ani validním argumentům podporujícím toto tvrzení. Ukazuje také, jak se z většiny debatních parlamentů stávají parlamenty pracovní. Výsledkem je – u tohoto autora jaksí tradičně – erudovaný text kombinující znalosti politologické a právní.

Karel Klíma posuzuje z pohledu odborníka na ústavní právo ve svém textu českou parlamentní demokracii v komparativní perspektivě. Česko hodnotí z hlediska funkcí parlamentu i dělby moci jako standardní demokracii, podobný názor má i na volební geometrii a geografii (i když by měl asi oba pojmy explicitně odlišit). Klímův příspěvek se věnuje rovněž roli politických stran a oprávněně považuje fungování politických stran v českém politickém systému za „v zásadě vyspělé“ (s. 145).

Politolog Petr Just napsal pro sborník úvahu nad současným postavením a politickou rolí českého Senátu. Explicitně pléduje pro mírné posílení kompetencí Senátu v době, kdy by nahrazoval neexistující Poslaneckou sněmovnu. Poukázal také na malou oblibu Senátu u veřejnosti, což však přičítá i tomu, že lidé práci Senátu neznají a nemohou ji tedy ani ocenit. Již bohužel nedodává, že vinu na tomto stavu má i samotný Senát, který své aktivity nedokáže „prodat“. S Justovým tvrzením, že „Senát ... čeká boj o důvěru veřejnosti...“ (s. 153), lze jen souhlasit.

Politolog Petr Kolář se věnuje funkcím kontroly vlády ze strany parlamentu a činí tak z velmi solidně podložené komparativní perspektivy. Jindřiška Syllová popisuje roli Senátu v zákonodárném procesu. Blanka Řichová přispěla velmi zajímavou a zasvěcenou případovou studií, v níž analyzuje reformy britské Sněmovny lordů. Věnuje se přitom nejen historii této instituce, ale také současnosti a dalším výhledům. Michal Kubát se věnoval svému tradičnímu tématu – Polsku, tentokrát z pohledu parlamentu a jeho druhé komory zvláště. Jeho informačně bohatá studie zejména ukazuje, jaký je postoj různých politických aktérů k polskému Senátu a jaká je tudíž jeho perspektiva. Mnohé z polské diskuse může být relevantní i pro českou debatu.

Jiří Georgiev se ve svém příspěvku věnuje národním parlamentům a legitimitě rozhodování v Evropské unii. Konstatuje praktickou nerealizovatelnost toho, aby došlo k trans-

formaci institucí Unie na klasické instituce parlamentní demokracie. Neustálé legitimační napětí mezi EU a národními státy je tak v této perspektivě fakticky nevyhnutelné. S Georgievovým názorem, že EU bude potřebovat kombinaci přímé i nepřímé legitimize, lze jen souhlasit, otázkou ovšem je, zda cestou k tomu může být komplementarita Evropského parlamentu a parlamentních těles členských zemí Unie. Problematické legitimacy Evropského parlamentu a jeho vztahu k parlamentům „národním“ se věnuje rovněž Štěpán Pecháček, který – podobně jako Georgiev – poukazuje na paradox, kdy posilování Evropského parlamentu oslabuje roli parlamentů členských zemí.

Petra Rakušanová zkoumá vliv procesu evropeizace na národní legislativu, přičemž se pokouší o komparativní pohled zahrnující země střední Evropy a (občas) Pobaltí. Problematická je jazyková stránka textu. Jedná se o překlad z angličtiny a nemohu se ubránit dojmu, že by neškodilo, kdyby autorka překlad alespoň přehlédla a korigovala některé zmatky. Namátkově uvedme poznámku 3 na straně 232, jež se vůbec nevztahuje k textu. Po obsahové stránce se však jedná o zajímavý příspěvek k diskusi o evropeizaci.

Vynikajícím zdrojem faktografických informací o českém Senátu a jeho činnosti v období 1996–2006 je pak poslední kapitola, kterou zpracovali pracovníci organizačního odboru Kanceláře Senátu Sylva Kyselová Majovská, Martina Morawska, Jan Knotek a Monika Fousková.

I přes fádni obálku se jedná o publikaci nesporně záslužnou a nesmírně zajímavou, publikaci, jež propojuje kontext odborný s kontextem politické rozpravy a pohled český s pohledy evropskými. Jedná se o knihu, která je přínosná nejen pro politology a ústavní právníky a jež představuje svébytný vklad k rozvoji české *comparative politics* a analýze současného českého politického dění obecně.

Vít Hloušek,
Masarykova univerzita, Brno